

Роман КОРСАК,

orcid.org/0000-0001-9245-252X

доктор історичних наук, професор,

завідувач кафедри туристичної інфраструктури та готельно-ресторанного господарства

Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

(Ужгород, Україна) korsakr@i.ua

Іван ГОДЯ,

orcid.org/0000-0001-4027-8811

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри туристичної інфраструктури та готельно-ресторанного господарства

Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

(Ужгород, Україна) dz2352@gmail.com

ШЛЯХИ ЗАЛУЧЕННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ОРГАНІЗАЦІЮ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ

Стаття присвячена дослідженню ролі індустрії готельно-ресторанної інфраструктури в організації історико-культурних заходів. Автори дійшли висновку, що створення двосторонніх зв'язків між готельно-ресторанними закладами і зацікавленими групами, що беруть участь в організації історико-культурних заходів сприяє розвитку готельно-ресторанного бізнесу. Таким чином, організація історико-культурних заходів у формі святкових фестивалів виступає потужним стимулом для інтенсивного розвитку готельно-ресторанної інфраструктури туристичної дестинації.

На думку авторів, організація історико-культурних заходів, на прикладі Середнянського замку (Закарпатська область), сприятиме активізації діяльності всіх об'єктів готельно-ресторанної інфраструктури, що має важливе економічне значення. При цьому відбувається відродження місцевих культурних традицій і звичаїв. Це дозволяє максимально ефективно використовувати туристські можливості регіону, об'єднуючи у туристичний продукт постійні та тимчасові атракції: музеї, пам'ятники, культові споруди, природні пам'ятки, історичні місця та події культурного життя населення.

Автори відмічають, що у порівнянні з іншими видами святкових заходів, історико-культурні мають ряд переваг для розвитку готельно-ресторанної інфраструктури регіонів країни, серед яких можна виділити наступні: залучення у регіон великого потоку туристів, вирішення проблеми сезонності для місцевих готелів та ресторанів, збільшення часу перебування туристів у регіоні при тривалості заходу, відображення інтересів різних цільових аудиторій та ін.

Маркетинг організації історико-культурних заходів є чудовим способом просування готельно-ресторанної інфраструктури, який спрямований на побудову і зміцнення гостинного іміджу туристичної дестинації шляхом організації спеціальних подій. Найбільш поширеними цілями проведення історико-культурних заходів є наступні: створення та підтримання гарної репутації місцевості, підвищення лояльності місцевих жителів і жителів сусідніх регіонів, країн та підвищення впізнаваності території.

Для розв'язання наукових завдань, що стосуються дослідження ролі готельно-ресторанної інфраструктури в організації історико-культурних заходів, застосовано загальнонаукові методи, зокрема: логічний та аналітичний метод, метод узагальнення, метод систематизації та класифікації, метод дедуції та індукції, метод синтезу й аналізу тощо.

Ключові слова: *готельно-ресторанна інфраструктура, історико-культурні заходи, туристична дестинація, гостинність, Середнянський замок, Закарпаття.*

Roman KORSAK,*orcid.org/0000-0001-9245-252X**Doctor of Historical Sciences, Professor;**Head of the Department of Tourism Infrastructure and Hotel and Restaurant Industry**Uzhhorod National University**(Uzhgorod, Ukraine) korsakr@i.ua***Ivan GODYA,***orcid.org/0000-0001-4027-8811**PhD in Economics, Associate Professor;**Associate Professor at the Department of Tourism Infrastructure and Hotel and Restaurant Industry**Uzhhorod National University**(Uzhhorod, Ukraine) dz2352@gmail.com*

WAYS OF INVOLVING HOTEL AND RESTAURANT INFRASTRUCTURE IN THE ORGANIZATION OF HISTORICAL AND CULTURAL EVENTS

The article is devoted to the study of the role of the hotel and restaurant infrastructure industry in the organization of historical and cultural events. The authors came to the conclusion that the creation of bilateral relations between hotel and restaurant establishments and interested groups participating in the organization of historical and cultural events contributes to the development of the hotel and restaurant business. Thus, the organization of historical and cultural events in the form of holiday festivals acts as a powerful incentive for the intensive development of the hotel and restaurant infrastructure of a tourist destination.

According to the authors, the organization of historical and cultural events, on the example of the Serednyan castle (Transcarpathian region), will contribute to the activation of all objects of the hotel and restaurant infrastructure, which has an important economic significance. At the same time, there is a revival of local cultural traditions and customs. This makes it possible to use the tourist opportunities of the region as effectively as possible, combining permanent and temporary attractions into a tourist product: museums, monuments, religious buildings, natural attractions, historical places and events of the cultural life of the population.

The authors note that compared to other types of festive events, historical and cultural events have a number of advantages for the development of the hotel and restaurant infrastructure of the regions of the country, among which the following can be distinguished: attracting a large flow of tourists to the region, solving the problem of seasonality for local hotels and restaurants, increasing time of stay of tourists in the region during the duration of the event, reflection of the interests of different target audiences, etc.

Marketing of the organization of historical and cultural events is an excellent way of promoting the hotel and restaurant infrastructure, which is aimed at building and strengthening the hospitable image of the tourist destination by organizing special events. The most common goals of conducting historical and cultural events are the following: creating and maintaining a good reputation of the area, increasing the loyalty of local residents and residents of neighboring regions and countries, and increasing the recognizability of the territory.

To solve the scientific problems related to the research of the role of the hotel and restaurant infrastructure in the organization of historical and cultural events, general scientific methods are applied, in particular: logical and analytical, the method of generalization, the method of systematization and classification, the method of deduction and induction, the method of synthesis and analysis, etc.

Key words: *hotel and restaurant infrastructure, historical and cultural events, tourist destination, hospitality, Serednyan castle, Transcarpathia.*

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що, на основі вивчення досвіду розвитку туризму за кордоном і в Україні, розглядаються перспективні шляхи залучення готельно-ресторанної інфраструктури до організації історико-культурних заходів. Успішність розвитку окремих видів подієвого туризму, зокрема таких як фестивального, залежить від існуючої системи організації, планування масових історико-культурних заходів та ефективності взаємодії учасників зазначених заходів. Створення двосторонніх зв'язків між готельно-ресторанними комплексами і зацікав-

леними групами, що беруть участь в організації історико-культурних заходів дозволяє досягати мети стратегічного планування готельно-ресторанного бізнесу. Таким чином, організація та проведення історико-культурних заходів повинна виступати стимулом для інтенсивного розвитку готельно-ресторанної інфраструктури у регіоні. У контексті зазначеного, виникає необхідність пошуку і обґрунтування ефективних форм взаємодії суб'єктів ринку гостинності з метою збільшення туристичної привабливості DESTINATIONІ з урахуванням їх специфічних особливостей і потенціалу території.

Аналіз дослідження. Проблематику дослідження організації подієвих та фестивальних заходів в індустрії туризму комплексно розглянуто у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників зокрема, Т. Білоцерківської (Білоцерківська, 2006), Ж. Бучко (Бучко, 2006), В. Грицку (Грицку, 2008), П. Тищенка (Тищенко, 2011), Д. Саллівана та М. Джексона (O'Sullivan, Jakson, 2002) та ін. У зазначених працях роль яку відіграє індустрія гостинності в організації цих заходів розглядається авторами опосередковано. Маємо констатувати, що пошук перспективних шляхів залучення готельно-ресторанної інфраструктури в організацію історико-культурних заходів висвітлені недостатньо широко.

Мета статті. Мета дослідження – комплексно проаналізувати шляхи удосконалення залучення готельно-ресторанної інфраструктури в організацію історико-культурних заходів на Закарпатті на прикладі Середнянського замку та готельно-ресторанного комплексу «Золота Гора». Для реалізації мети нами було визначено наступні завдання:

- вивчити теоретичну базу організації історико-культурних заходів;
- узагальнити досвід залучення готельно-ресторанної інфраструктури в організації історико-культурних заходів;
- зробити обґрунтовані висновки щодо проведеної роботи.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи теоретичні аспекти залучення готельно-ресторанної інфраструктури в організацію історико-культурних заходів, необхідно відмітити, що зазначені заходи є складовою фестивального, подієвого туризму. Сьогодні до таких заходів можна віднести – масові святкування, які пов'язані з певними історичними подіями, культурні та релігійні заходи та ін. (O'Sullivan, Jakson, 2002: 4-12; Тищенко, 2011: 125-128). Організація масових історико-культурних заходів сприяє активізації діяльності всіх об'єктів готельно-ресторанної інфраструктури, що у кінцевому рахунку має важливе економічне значення. При цьому відбувається відродження місцевих культурних традицій і звичаїв. Це дозволяє максимально ефективно використовувати туристські можливості дестинації, об'єднуючи у туристичний продукт постійні (музеї, пам'ятники, культові споруди, природні пам'ятки, історичні місця) і тимчасові (події культурного та історичного життя) туристські атракції (Грицку, 2008: 219-221; 6. Грицку-Андрієш, Бучко, 2010: 56-60; Лесик, 2007: 174-177).

Розглянемо основні групи факторів, що впливають на залучення готельно-ресторанного господарства до історико-культурних заходів:

– соціально-економічні фактори. Ці чинники є основними і включають у себе: особливості суспільно-економічного ладу, ступінь розвитку продуктивних сил, індустріалізацію та науково-технічну революцію, обсяг і структуру вільного часу, матеріальний добробут, трудову діяльність, культурний рівень, професійну та освітню структуру населення (Парфіненко, 2013: 233-242);

– демографічні фактори. До них відносяться: чисельність населення, територіальний розподіл населення, вікова структура населення, урбанізація (Молодецький, Пташнік, 2012: 113-118);

– екологічні чинники, які включають: якість середовища постійного проживання та стан здоров'я населення;

– політичні фактори включають у себе: стабільність внутрішніх та зовнішньополітичних відносин, розширення міжнародних політичних, економічних, наукових, культурних зв'язків і співробітництва, соціальну політику держави (Дацко, 2009: 224-230; Марченко, 2010-2011: 42-46).

– соціально-психологічні чинники. До них належать: ціннісна орієнтація, релігійний світогляд, підвищення престижу і зростання соціального статусу індивіда, інформаційні засоби і реклама.

– географічні чинники, які характеризуються особливостями географічного положення території, різноманітністю кліматичних та ландшафтних умов, екзотичністю флори і фауни, наявністю джерел мінеральних вод та ін. (Корсак, Годя, 2021: 28-33).

– історико-культурні чинники включають наступне: пам'ятки історії та архітектури, колекції історичних музеїв, історичні та культурні традиції різних країн та народів (Бучко, 2006: 183-185).

В якості прикладу нами розроблений для чотирьохзіркового готельно-ресторанного комплексу «Золота Гора» (Закарпатська область, Ужгородський р-н, с. Барвінок, урочище «Золотая гора») формат історико-культурного заходу «Середнянський замок», який передбачає проведення заходів на території готельного закладу у період святкування міжнародного дня музею (Готельний комплекс «Золота Гора»; Середнянський замок; Прохненко, 2018: 117-122).

Програма історико-культурного заходу передбачає наступне:

1. Розважальну програму, що включає участь клубів середньовічної військової реконструкції;
2. Програми із залученням творчих колективів та проведення анімаційних програм для різних категорій відвідувачів;
3. Організація послуг громадського харчування у форматі середньовічної лицарської польової кухні;

4. Культурно-пізнавальні послуги – виставки, майстер-класи з ковальського мистецтва, різьбарства та ін.;

5. Замкові екскурсії до Ужгородського, руїн Невицького та Середнянського замків.

Основними заходами фестивалю «Середнянський замок» пропонуються для готельно-ресторанного комплексу «Золота Гора» наступні:

1. Відкриття фестивалю театралізованою виставою подій XIII–XVI ст. яка б демонструвала та знайомила глядачів з історію Середнянського замку;

2. Мистецькі виставки:

– художня виставка та фотовиставка;

– намет з обмундируванням напрокат для фото;

– виставка костюмів і прикрас та побутового начиння;

3. Виставка-продаж виробів народної творчості. Майстер-клас з виготовлення подібних речей;

4. Середньовічна кухня. Всі бажаючі не тільки зможуть покуштувати специфічні страви, а й приготувати їх під керівництвом «середньовічного» шеф-кухаря;

5. Середньовічні ігри, змагання та розваги для дітей:

6. Елементи військової реконструкції: атракціони із стрільби з історичної зброї, рукопашного бою з акторами;

7. Екскурсія по руїнах Середнянського замку;

8. Показові виступи реконструкції боїв середньовічної епохи;

9. Квест «Пошук скарбу тамплієрів Середнянського замку»:

– оголошення програми квесту зі сцени;

– придбання карти (частини карти) з унікальним номером;

– проведення гри: зібрати карту на основі знання історії та вміння швидко і логічно мислити.

10. Вечірній концерт:

– споглядання святкового салюту;

– розіграш призів;

– вшанування переможців змагань (Корсак, 2019: 11-16).

Для обґрунтування концепції історико-культурного заходу «Середнянський замок» в якості основних партнерів фестивалю можуть бути розглянуті: Закарпатський краєзнавчий музей – Ужгородський замок та Музей народної архітектури та творчості (м. Ужгород).

Для організації громадського харчування на фестивалі створюється антураж військово-історичної епохи, проводяться майстер-класи. Організувати фото- і художню виставку фортеці можливо шляхом залучення робіт дітей, школярів, студентів на конкурсній основі у різних номінаціях та робіт професійних художників.

Таким чином, пропозиція фестивалю у форматі яскравого і масштабного історико-культурного заходу «Середнянський замок», у кому візьме участь ГРК «Золота Гора» буде сприяти наступному:

– дозволить залучити різні категорії учасників та гостей області;

– забезпечить високий інтерес з боку туристів, місцевого населення і громадськості щодо розвитку об'єктів замкової архітектури та готельно-ресторанних закладів краю;

– підвищить ефективність використання готельно-ресторанних закладів та всього комплексу фортифікаційних споруд як значимих туристських об'єктів Закарпатської області.

Висновки. Отже, організація історико-культурних заходів сприятиме розвитку на території області готельно-ресторанної інфраструктури, що є ключовими фактором у розвитку фестивального туризму. Організація історико-культурних заходів має ряд переваг для розвитку готельно-ресторанної інфраструктури регіонів, серед яких можна виділити наступні:

– залучення у регіон великого потоку туристів;

– вирішення проблеми сезонності для місцевих готелів та ресторанів;

– збільшення часу перебування туристів у регіоні при тривалості заходу;

– відображення інтересів різних цільових аудиторій;

– даний напрямок не вимагає наявності на території природних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоцерківська Т.М. Значення народних звичаїв та традицій для розвитку фестивального туризму в Україні. *Сфера розваг – важлива складова у підвищенні ефективності туристичного бізнесу*. Донецьк, 2006. С. 224-228.

2. Бучко Ж.І. Народні традиції в туристичній індустрії Карпатського регіону. *Сфера розваг – важлива складова у підвищенні ефективності туристичного бізнесу*. Донецьк, 2006. С. 231-234.

3. Бучко Ж. Народні звичаї та традиції населення Українських Карпат у контексті фестивального туризму. *Вісник наукових досліджень. Серія: Туризм*. Тернопіль, 2006. Випуск 2. С. 183-185.

4. Готельний комплекс «Золота Гора». URL: <https://www.zolota-gora.com/> (дата звернення 14.01.2021.).

5. Грицьку В. Доцільність організації фестивалів для активізації туристичної діяльності в Чернівецькій області. *Географія в інформаційному суспільстві*. Збірник наукових праць. 2008. Т. 4. С. 219-221.

6. Грицку-Андрієш Ю.П., Бучко Ж.І. Фестивальний туризм у системі рекреаційно-туристської діяльності. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2010. Вип. 519-520. С. 56-60.
7. Дацко О.І. Культура як чинник сталого розвитку регіонів: європейський досвід. *Проблеми і перспективи розвитку співробітництва между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГЖМ*: сб. науч.тр. 2009. Т. 1. С.224-230.
8. Корсак Р. Перспективи використання замків у готельній індустрії України: досвід Чеської Республіки. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 24. Том 2. С. 11-16.
9. Корсак Р., Годя І. Роль готельно-ресторанної індустрії в організації подієвих заходів на Закарпатті. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 46. Том 1. С. 28-33.
10. Лесик А. Фестивали Карпатського регіону як чинник туристичної привабливості. *Проблеми розвитку депресивних регіонів*: Матеріали міжнародної наук.-практ. конф. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2007. С. 174-177.
11. Марченко О. Інтеграція регіонального туристичного продукту в національний загальноукраїнський туристичний продукт та європейську туристичну індустрію. *Закарпаття: науково-популярне видання про історію, сучасність, перспективи краю. Зима 2010–2011*. № 3. С. 42-46.
12. Молодецький А., Пташник А. Значення фестивального туризму у розвитку міст та регіонів. *Історія української географії*. 2012. Випуск 26. С. 113-118.
13. Парфіненко А. Культурний туризм як чинник соціально-економічного розвитку територій. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2013. Вип. 43. Ч. 1. С. 233-242.
14. Прохненко І. А. Питання датування Середнянського замку. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. 2018. № 1 (38). С. 117-122.
15. Середнянський замок. URL: https://uk.wikipedia.org/Середнянський_замок (дата звернення 07.08.2022).
16. Тищенко П.В. Теоретичні аспекти та розвиток подієвого туризму регіону. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія економіка. Спецвипуск 33. Частина 4.*, 2011. С. 125-128.
17. O'Sullivan D., Jakson M. J. Festival Tourism: A Contributor to Sustainable Local Economic Development? *Journal of sustainable tourism*. 2002. Vol. 10. P.4-12.

REFERENCES

1. Bilotserkivska T.M. Znachennia narodnykh zvychaiv ta tradytzii dlia rozvytku festyvalnoho turyzmu v Ukraini. [The importance of folk customs and traditions for the development of festival tourism in Ukraine]. The field of entertainment is an important component in improving the efficiency of the tourism business. Donetsk, 2006. S. 224-228 [in Ukrainian]
2. Buchko Zh.I. Narodni tradytzii v turystychnii industrii Karpatskoho. Sfera rozvah – vazhlyva skladova u pidvyshchenni efektyvnosti turystychnoho biznesu. [Folk traditions in the Carpathian tourism industry]. The field of entertainment is an important component in improving the efficiency of the tourism business. Donetsk, 2006. S. 231-234 [in Ukrainian]
3. Buchko Zh.I. Narodni zvychai ta tradytzii naselennia Ukrainskykh Karpat u konteksti festyvalnoho turyzmu. [Folk customs and traditions of the population of the Ukrainian Carpathians in the context of festival tourism]. Bulletin of Scientific Research. Series: Tourism. Ternopil, 2006. Issue 2. S.183-185. [in Ukrainian]
4. Hotelnyi kompleks «Zolota Hora». [Hotel complex «Golden Mountain»] URL: <https://www.zolota-gora.com> [in Ukrainian]
5. Hrytsku V. Dotsilnist orhanizatsii festyvaliv dlia aktyvizatsii turystychnoi diialnosti v Chernivets'kii oblasti. [The expediency of organizing festivals for the activation of tourist activity in the Chernivtsi region]. Geography in the information society. Collection of scientific works. 2008. Vol. 4, pp. 219-221 [in Ukrainian]
6. Hrytsku-Andriiesh Yu.P., Buchko Zh.I. Festyvalnyi turyzm u systemi rekreatsiino-turyst'skoi diialnosti. [Festival tourism in the system of recreational and tourist activities]. Scientific Bulletin of Chernivtsi University. 2010. Vip. 519-520. S. 56-60 [in Ukrainian]
7. Datsko O.I. Kultura yak chynnyk staloho rozvytku rehioniv: yevropeyskyi dosvid [Culture as a factor of sustainable development of regions: European experience]. Problems and prospects for the development of cooperation between the countries of South-Eastern Europe within the framework of the Black Sea Economic Cooperation and GJM: sb. science 2009. T. 1. P. 224-230 [in Ukrainian]
8. Korsak R. Perspektyvy korystannia zamkiv u hotelnii industrii Ukrainy: dosvid Cheskoj Respubliki. [Prospects of using locks in the hotel industry of Ukraine: the experience of the Czech Republic]. Current issues of humanitarian sciences: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University. Drohobych: "Helvetika" Publishing House, 2019. Issue 24. Volume 2. С. 11-16 [in Ukrainian]
9. Korsak R., Hodia I. Rol hotelno-restoranoi industrii v orhanizatsii podiievnykh zakhodiv na Zakarpatti [The role of the hotel and restaurant industry in the organization of events in Transcarpathia]. Current issues of humanitarian sciences: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University. Drohobych: "Helvetika" Publishing House, 2021. Vol. 46. Volume 1. P. 28-33 [in Ukrainian]
10. Lesyk A. Festyvali Karpatskoho rehionu yak chynnyk turystychnoi pryvablyvosti. [Festivals of the Carpathian region as a factor of tourist attraction]. Problems of development of depressed regions: Materials of international scientific-practical. conf. Nizhyn: Aspect-Polygraph, 2007. S. 174-177 [in Ukrainian]

-
11. Marchenko O. Intehratsiia rehionalnogo turystychnoho produktu v natsionalnyi zahalnoukrainskyi turystychnyi produkt ta yevropeisku turystychnu industriiu. [Integration of the regional tourist product into the national all-Ukrainian tourist product and the European tourist industry]. *Transcarpathia: popular science publication about the history, modernity, prospects of the region*. Winter 2010–2011. № 3. S.42-46 [in Ukrainian]
  12. Molodetskyi A., Ptashnik A. Znachennia festyvalnogo turyzmu u rozvytku mist ta rehioniv. [The importance of festival tourism in the development of cities and regions]. *History of Ukrainian geography*. 2012. Issue 26 [in Ukrainian]
  13. Parfinenko A. Kulturnyi turyzm yak chynnyk sotsialno-ekonomichnoho rozvytku terytorii. [Cultural tourism as a factor of socio-economic development of territories]. *Bulletin of Lviv University. The series is geographical*. 2013. Issue 43. Part 1. P. 233-242 [in Ukrainian]
  14. Prokhnenko I. A. Pytannia datuvannia Serednianskoho zamku. [The question of the dating of the Srednyan castle]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: History*. 2018. No. 1 (38). P. 117-122 [in Ukrainian]
  15. Serednianskyi zamok. [Srednyany castle]. URL: [https://uk.wikipedia.org/Serednianskyi zamok](https://uk.wikipedia.org/Serednianskyi_zamok). [in Ukrainian]
  16. Tyshchenko P.V. Teoretychni aspekty ta rozvytok podiievoho turyzmu rehionu. [Theoretical aspects and development of event tourism in the region]. *Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Economics series. Special Issue 33. Part 4*, 2011. S. 125-128 [in Ukrainian]
  17. O'Sullivan D., Jakson M. J. Festival Tourism: A Contributor to Sustainable Local Economic Development? *Journal of sustainable tourism*. 2002. Vol. 10. P.4-12.